Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. siječnja 2017.*

„Žalba – Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Belgijsko, njemačko, francusko, talijansko, nizozemsko i austrijsko tržište kupaonske opreme – Odluka kojom se utvrđuje povreda članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru – Usklađivanje cijena i razmjena osjetljivih poslovnih informacija – Jedinstvena povreda – Dokaz – Novčane kazne – Neograničena nadležnost – Razuman rok – Proporcionalnost“

U predmetu C-626/13 P

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 29. studenoga 2013.,

Villeroy & Boch Austria GmbH, sa sjedištem u Mondseeu (Austrija), koji zastupaju A. Reidlinger i J. Weichbrodt, *Rechtsanwälte*,

žalitelj,

druga stranka u postupku je

Europska komisija, koju zastupaju M. Kellerbauer, L. Malferrari i F. Ronkes Agerbeek, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourgu,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu predsjednika prvog vijeća, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (izvjestitelj) i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 10. rujna 2015.,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* * Jezik postupka: njemački

Presudu

1 Villeroy & Boch Austria GmbH (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Austrija) žalbom zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013., Villeroy & Boch Austria i dr./Komisija (T-373/10, T-374/10, T-382/10 i T-402/10, neobjavljena, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2013:455), u dijelu u kojem je navedeni sud tom presudom djelomično odbio njegovu tužbu za poništenje Komisijine Odluke C(2010) 4185 *final* od 23. lipnja 2010. o postupku primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39092 – Kupaonska oprema) (u daljnjem tekstu: sporna odluka) u dijelu u kojem se odnosi na njega.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101. i 102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak SL 2016., L 173, str. 108.) u članku 23. stavcima 2. i 3. propisuje:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101. ili 102. UFEU-a] […]

[…]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.”

[…]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede.”

Smjernice iz 2006.

3 Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2., u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.) u točki 2. navode da pri određivanju novčanih kazni „Komisija mora uzimati u obzir i težinu i trajanje povreda” i da „izrečena kazna ne smije premašivati ograničenja utvrđena u članku 23. stavku 2. drugom i trećem podstavku Uredbe br. 1/2003”.

4 U točki 37. Smjernica iz 2006. navodi se:

„Unatoč tome što ove Smjernice daju opću metodologiju za utvrđivanje kazni, pojedinosti danog slučaja ili potreba za postizanjem preventivnog učinka u pojedinom slučaju mogu opravdati odstupanje od takve metodologije ili od ograničenja navedenih u točki 21.”

Okolnosti spora i sporna odluka

5 Proizvodi na koje se zabranjeni sporazum odnosi su kupaonska oprema iz jedne od triju sljedećih podskupina proizvoda: sanitarne armature, pregrade za tuš kabine i njihovi dodatni dijelovi te sanitarna keramika (u daljnjem tekstu: tri podskupine proizvoda)

6 Opći je sud okolnosti spora izložio u točkama 1. do 19. pobijane presude i mogu se sažeti kako slijedi.

7 Komisija je spornom odlukom utvrdila postojanje povrede članka 101. stavka 1. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4., u daljnjem tekstu: Sporazum o EGP-u) u sektoru kupaonske opreme. Ta se povreda, u kojoj je sudjelovalo 17 poduzeća, odvijala tijekom različitih razdoblja između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. u obliku niza protutržišnih sporazuma ili usklađenog djelovanja na području Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije.

8 Točnije, Komisija je u spornoj odluci navela da se utvrđena povreda sastojala od, kao prvo, usklađivanja godišnjih povećanja cijena i drugih elemenata određivanja cijena od strane spomenutih proizvođača kupaonske opreme, u okviru redovitih sastanaka unutar nacionalnih strukovnih udruženja, kao drugo, utvrđivanja ili usklađivanja cijena prilikom posebnih događaja, poput povećanja troškova sirovina, uvođenja eura i uvođenja naplate cestarine, i, treće, otkrivanja i razmjene osjetljivih poslovnih informacija. Komisija je također utvrdila da je utvrđivanje cijena u sektoru kupaonske opreme slijedilo jednogodišnji ciklus. U tom smislu proizvođači su određivali cjenike koji su, u pravilu, ostajali na snazi godinu dana i služili kao osnova za poslovne odnose s trgovcima na veliko.

9 Villeroy & Boch Austrija i ostali tužitelji u prvostupanjskom postupku, Villeroy & Boch AG (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch), Villeroy & Boch SAS (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Francuska) i Villeroy & Boch Belgium SA (u daljnjem tekstu: Villeroy & Boch Belgija) posluju u sektoru kupaonske opreme. Villeroy & Boch drži u cijelosti udjele u kapitalu društava Villeroy & Boch Austrija, Villeroy & Boch Francuska, Villeroy & Boch Belgija, Ucosan BV i njegovih društava kćeri te društva Villeroy & Boch SARL.

10 Masco Corp. i njegova društva kćeri, među kojima su Hansgrohe AG, koji proizvodi sanitarne armature, i Hüppe GmbH, koji proizvodi pregrade za tuš kabine, obavijestili su 15. srpnja 2004. Komisiju o postojanju zabranjenog sporazuma u sektoru kupaonske opreme te su zatražili oslobađanje od novčanih kazni na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 62., u daljnjem tekstu: Obavijest o suradnji iz 2002.) ili, podredno, smanjenje iznosa novčanih kazni koje im mogu biti izrečene. Komisija je 2. ožujka 2005. donijela uvjetnu odluku o oslobađanju od kazni u korist društva Masco, sukladno točki 8. podtočki (a) i točki 15. te obavijesti.

11 Dana 9. i 10. studenoga 2004. Komisija je provela nenajavljene pretrage u prostorijama nekoliko društava i nacionalnih strukovnih udruženja koja djeluju u sektoru kupaonske opreme.

12 Grohe Beteiligungs GmbH i njegova društva kćeri te American Standard Inc. (u daljnjem tekstu: Ideal Standard) zatražili su 15. odnosno 19. studenog 2004. oslobađanje od novčanih kazni na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002. ili, podredno, smanjenje njihova iznosa.

13 Nakon što je tijekom razdoblja od 15. studenoga 2005. do 16. svibnja 2006. nekolicini društava i udruženja koja posluju u sektoru kupaonske opreme uputila zahtjeve za pružanje informacija, uključujući tužiteljima u prvostupanjskom postupku, Komisija je 26. ožujka 2007. donijela obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama i dostavila je spomenutim subjektima.

14 Dana 17. odnosno 19. siječnja 2006. Roca SARL i Hansa Metallwerke AG i njegova društva kćeri također su zatražili oslobađanje od novčanih kazni na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002. ili, podredno, smanjenje njihova iznosa. Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik podnio je 20. siječnja 2006. sličan zahtjev.

15 Između 12. i 14. studenoga 2007. održana su saslušanja na kojima su sudjelovali tužitelji u prvostupanjskom postupku. Dana 9. srpnja 2009. Komisija je poslala dopis o činjenicama u predmetu i privukla pozornost spomenutih tužitelja na određene dokaze na kojima je namjeravala utemeljiti konačnu odluku, nakon čega je uputila zahtjeve za pružanjem dodatnih informacija, između ostalih spomenutim tužiteljima. Dana 23. lipnja 2010. Komisija je donijela spornu odluku. U toj odluci smatrala je da su djelovanja opisana u točki 8. ove presude dio sveobuhvatnog plana koji je imao za cilj ograničiti tržišno natjecanje među adresatima spomenute odluke i da predstavljaju jedinstvenu i trajnu povredu koja se odnosila na tri podskupine proizvoda, a obuhvaćala je područje Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije. U tom smislu osobito je istaknula da su se navedena djelovanja odvijala po ponavljajućem obrascu koji se pokazao istim u šest država članica obuhvaćenih njezinom istragom. Također je istaknula postojanje nacionalnih strukovnih udruženja koja su se odnosila na sve tri podskupine proizvoda, koje je nazvala „koordinacijska tijela”, nacionalnih strukovnih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću koja se odnosila na najmanje dvije od triju podskupina proizvoda, koje je nazvala „udruženja za više proizvoda”, kao i specijaliziranih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću vezanom uz jednu od te tri podskupine proizvoda. Naposljetku, utvrdila je postojanje središnje skupine poduzetnika koja je sudjelovala u zabranjenom sporazumu u različitim državama članicama i u okviru koordinacijskih tijela i udruženja za više proizvoda.

16 Prema Komisiji, tužitelji u prvostupanjskom postupku sudjelovali su u predmetnoj povredi kao članovi sljedećih udruženja: IndustrieForum Sanitär, koji je od 2001. zamijenio Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, koji je od 2003. zamijenio Arbeitskreis Duschabtrennungen i Fachverband Sanitär-Keramische Industrie u Njemačkoj, Arbeitskreis Sanitärindustrie (u daljnjem tekstu: ASI) u Austriji, Vitreous China-group u Belgiji, Sanitair Fabrikanten Platform u Nizozemskoj i Association française des industries de céramique sanitaire u Francuskoj. Što se tiče povrede počinjene u Nizozemskoj, Komisija je u uvodnoj izjavi 1179. sporne odluke u biti utvrdila da se poduzetnicima koji su u njoj sudjelovali ne može izreći novčana kazna s te osnove zbog nastupanja zastare.

17 U članku 1. sporne odluke Komisija je nabrojila poduzetnike koje kažnjava za povredu članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u s početkom od 1. siječnja 1994., zbog njihova sudjelovanja u zabranjenom sporazumu u sektoru kupaonske opreme u Belgiji, Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Nizozemskoj i Austriji u različitim razdobljima između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. Što se tiče tužiteljâ u prvostupanjskom postupku, Komisija je u članku 1. stavku 1. spomenute odluke kaznila Villeroy & Boch za sudjelovanje u spomenutoj jedinstvenoj povredi od 28. rujna 1994. do 9. studenoga 2004., a njegova društva kćeri Villeroy & Boch Austrija, Villeroy & Boch Belgija i Villeroy & Boch Francuska za razdoblja najranije od 12. listopada 1994. do 9. studenoga 2004.

18 Komisija je u članku 2. stavku 8. sporne odluke izrekla novčane kazne, kao prvo, društvu Villeroy & Boch u iznosu od 54 436 347 eura, kao drugo, solidarno društvima Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Austrija u iznosu od 6 083 604 eura, kao treće, solidarno društvima Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Belgija u iznosu od 2 942 608 eura te kao četvrto, solidarno društvima Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Francuska u iznosu od 8 068 441 eura. Ukupni je iznos novčanih kazni izrečenih tužiteljima u prvostupanjskom postupku stoga iznosio 71 531 000 eura.

19 Komisija se u svrhu izračuna tih novčanih kazni oslonila na Smjernice iz 2006.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

20 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 8. rujna 2010. žalitelj je pokrenuo postupak u predmetu T-373/10 radi poništenja sporne odluke u dijelu u kojem se odnosi na njega ili, podredno, smanjenja iznosa izrečene mu novčane kazne.

21 Žalitelj je u prilog zahtjevu za poništenje pred Općim sudom istaknuo da je Komisija utvrđenu povredu pogrešno kvalificirala kao jedinstvenu, složenu i trajnu povredu te, podredno, da je time povrijedila obvezu obrazlaganja, među ostalim jer nije dovoljno precizno razgraničila mjerodavna tržišta. Žalitelj je također tvrdio da Komisija pogrešno smatra da je on sudjelovao u zabranjenom sporazumu na austrijskom tržištu. U tom se smislu pozvao na nedostatak dokaza o povredi u Austriji. Naposljetku, osporio je solidarni karakter novčane kazne koja mu je izrečena i istaknuo da je pri njezinu izračun počinjena pogreška u ocjeni, da spomenutu kaznu treba smanjiti s obzirom na prekomjerno trajanje upravnog postupku i da je neproporcionalna.

22 Žalitelj je podredno podnio zahtjev za smanjenje iznosa izrečene novčane kazne.

23 Opći je sud pobijanom presudom u cijelosti odbio tužbu.

Zahtjevi stranaka

24 Žalitelj od Suda zahtijeva da:

— u cijelosti ukine pobijanu presudu u dijelu u kojem je tom presudom Opći sud djelomično odbio njegovu tužbu

— podredno, djelomično ukine pobijanu presudu;

— podredno tomu, smanji iznos novčane kazne koja mu je izrečena;

— najpodrednije, vrati predmet Općem sudu na ponovno odlučivanje, i

— naloži Komisiji snošenje troškova.

25 Komisija od Suda zahtijeva da:

— odbije žalbu u cijelosti kao djelomično nedopuštenu i djelomično očito neosnovanu i

— naloži žalitelju snošenje troškova.

O žalbi

26 U prilog žalbi žalitelj iznosi četiri žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na pogreški koja se tiče prava koju je Opći sud počinio pri ocjeni povreda navodno počinjenih u Austriji. Drugi žalbeni razlog temelji se na pogreški koja se tiče prava koju je Opći sud počinio utvrdivši postojanje složene i trajne povrede. Treći žalbeni razlog temelji se na činjenici da Opći sud nije izvršio svoju neograničenu nadležnost pri nadzoru iznosa izrečene novčane kazne. Četvrti žalbeni razlog temelji se na povredi načela proporcionalnosti.

Prvi žalbeni razlog, koji se temelji na pogrešnoj ocjeni u vezi s povredama navodno počinjenim u Austriji

Argumentacija stranaka

27 Žalitelj prvim žalbenim razlogom tvrdi da su utvrđenja Općeg suda u vezi s navodnim materijalnim povredama počinjenim u Austriji tijekom razdoblja između 12. listopada 1994. i 9. studenoga 2004. pravno pogrešna, i stoga ih treba poništiti.

28 Konkretno, kada je riječ o 1994. godini, Opći je sud u točkama 175. i 176. pobijane presude široko protumačio utvrđenja Komisije, čime je izmijenio obrazloženje sporne odluke i povrijedio članak 296. drugi stavak UFEU-a. Naime, Komisija, za razliku od onoga što je utvrdio Opći sud, u uvodnim izjavama 299. do 301. te odluke nije navela da se tijekom sastanaka ASI-ja održanih u 1994. raspravljalo ne samo o pregradama za tuš kabine i sanitarnim armaturama nego i o keramičkim proizvodima za kupaonice.

29 Što se tiče 1995. i 1997. godine, Opći je sud u točkama 185., 190. i 196. pobijane presude naveo da je žalitelj sudjelovao u nezakonitim raspravama tijekom sastanaka održanih 16. studenoga 1995., 23. travnja 1996. i 15. listopada 1997.

30 Međutim, žalitelj u pogledu sastanka održanog 16. studenoga 1995. u bitnome tvrdi da taj zaključak sadrži pogreške koje se tiču prava, već samim time što Opći sud nije odgovorio na sve njegove argumente. Utvrđenja Općeg suda u točkama 189. i sljedećima pobijane presude glede sastanka od 23. travnja 1996., prema kojima nije relevantno to što je predmetna rasprava organizirana na zahtjev trgovaca na veliko, također sadrže pogreške koje se tiču prava, s obzirom na to da postoji alternativno objašnjenje za djelovanja koja se stavljaju na teret koje je u skladu s propisima, prema kojem su trgovci kupaonskom opremom na veliko izričito zahtijevali uvođenje popisa godišnjih cijena na određene datume kako bi mogli objaviti svoje kataloge. Nadalje, što se tiče sastanka od 15. listopada 1997., Opći je sud u točki 194. pobijane presude prekoračio granice nadzora zakonitosti predviđenog člankom 263. UFEU-a oslonivši se na razloge koji nisu bili navedeni u Komisijinoj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama.

31 Utvrđenja Općeg suda u točkama 197. i sljedećima pobijane presude, koja se odnose na 1998. godinu, u vezi s navodnim sudjelovanjem žalitelja u povredi prava zabranjenih sporazuma također sadrže pogreške koje se tiču prava jer su proturječna. Naime, Opći je sud u točkama 197. do 202. spomenute presude napomenuo da Komisija nije dokazala sudjelovanje žalitelja u raspravama protivnim pravu tržišnog natjecanja tijekom 1998. Svjedočenjem društva Masco u svakom slučaju nije dokazano to sudjelovanje. Nelogično je da se Opći sud zatim osloni, u točki 203. te presude, na isto svjedočenje društva Masco kako bi dokazao da se žalitelj nije distancirao od nezakonitih djelovanja tijekom 1998. Osim toga, ni to svjedočenje ni ostali indiciji navedeni u spomenutoj točki 203. ne dokazuju da se žalitelj nije distancirao od tih djelovanja. Opći sud stoga je također povrijedio pravna načela utvrđena sudskom praksom, prema kojima je skup indicija dovoljan za utvrđivanje da je sastanak protivan pravu tržišnog natjecanja samo ako dokazuje da su sastanci imali sustavni karakter i protutržišni sadržaj i ako je to potkrijepljeno izjavom poduzetnika koja ima znatnu dokaznu vrijednost. Nijedan od ta dva uvjeta nije ispunjen u ovom predmetu.

32 Što se tiče 1999. godine, zaključci Općeg suda u točki 208. pobijane presude, prema kojima dokaz koji je Komisija iznijela, odnosno zapisnik pisan rukom sa sastanka ASI-ja od 6. rujna 1999., koji je sastavilo društvo Ideal Standard, u dovoljnoj mjeri dokazuje sudjelovanje žalitelja u nezakonitim raspravama, sadrže pogreške koje se tiču prava. Naime, svjedočenje poduzetnika koji je zatražio smanjenje novčane kazne na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002. ne može biti dovoljan dokaz postojanja povrede jer njegovu točnost osporava nekoliko drugih optuženih poduzetnika.

33 Što se tiče 2000. godine, Opći sud smatrao je u točki 214. pobijane presude, oslonivši se na izvješće sa sastanka ASI-ja od 12. i 13. listopada 2000., da usprkos nedostatku izravnih dokaza sudjelovanja žalitelja u protutržišnim djelovanjima tijekom te godine „treba utvrditi da su nezakonite rasprave održane u 1999. proizvodile učinke tijekom 2000.”. Međutim, to izvješće, koje Opći sud uostalom pogrešno tumači, ne predstavlja dovoljan dokaz u tu svrhu.

34 Što se tiče 2001. godine, Opći je sud u točkama 214. do 218. pobijane presude smatrao dokazanim sudjelovanje žalitelja u nezakonitim raspravama samo na temelju toga što su navodne nezakonite rasprave iz 2000. nastavile proizvoditi učinke. Kako bi obrazložio svoja utvrđenja, Opći sud samo je uputio na uvodne izjave 652. do 658. sporne odluke, ne objasnivši pritom zašto su navodi na koje je uputio relevantni.

35 Što se tiče 2002. i 2003. godine, Opći sud nije uzeo u obzir tvrdnje žalitelja.

36 Naposljetku, utvrđenja Općeg suda u točki 228. pobijane presude glede 2004. godine su proturječna i sadrže pogrešku koja se tiče prava. Naime, Opći je sud u toj točki zaključio da je žalitelj, koji nije sudjelovao u sastanku ASI-ja od 22. siječnja 2004., putem izvješća s tog sastanka obaviješten o odlukama koje su njegovi konkurenti donijeli na tom sastanku, iako je u točki 212. pobijane presude smatrao da to što su zapisnici sa sastanaka ASI-ja načelno trebali biti dostavljeni svim članovima tog udruženja samo po sebi ne dokazuje da je žalitelj u stvarnosti bio upoznat s njima.

37 Komisija zahtijeva da se prvi žalbeni razlog odbije.

Ocjena Suda

38 Žalitelj se u prvom žalbenom razlogu poziva na različite pogreške u utvrđenjima Općeg suda glede povreda navodno počinjenih u Austriji između 12. listopada 1994. i 9. studenoga 2004.

39 Kao prvo, što se tiče žaliteljevih argumenata u vezi s 1994. godinom, treba utvrditi da on u predmetnom slučaju samo ponavlja argumentaciju koju je iznio u prvostupanjskom postupku pred Općim sudom. Isto vrijedi za argumente u pogledu sastanka od 23. travnja 1996.

40 Međutim, treba podsjetiti da se u skladu s ustaljenom sudskom praksom u žalbi moraju jasno navesti osporavani dijelovi presude čije se ukidanje traži, kao i pravni argumenti koji posebno podupiru taj zahtjev. Tom zahtjevu ne udovoljava žalba koja samo ponavlja razloge i argumente koji su već izneseni pred Općim sudom a da ne sadrži argumentaciju koja se posebno odnosi na pogrešku koja se tiče prava koju navodno sadrži pobijana presuda. Naime, takva žalba u stvarnosti predstavlja zahtjev za preispitivanje tužbe podnesene Općem sudu, što nije u nadležnosti Suda (vidjeti osobito presude od 30. lipnja 2005., Eurocermex/OHIM, C-286/04 P, EU:C:2005:422, t. 49. i 50., kao i od 12. rujna 2006., Reynolds Tobacco i dr./Komsija, C-131/03 P, EU:C:2006:541, t. 49. i 50.).

41 Slijedom navedenog, argumente žalitelja koji se odnose na 1994. i sastanak od 23. travnja 1996. treba odbaciti kao nedopuštene.

42 Kao drugo, što se tiče žaliteljevih argumenata u vezi sa sastancima održanima 16. studenoga 1995. i 15. listopada 1997., koji se u biti temelje na nedostatku u obrazloženju pobijane presude, treba podsjetiti da se u skladu s ustaljenom sudskom praksom obvezom obrazlaganja od Općeg suda ne zahtijeva da pruži obrazloženje kojim bi se iscrpno i pojedinačno osvrnuo na sve tvrdnje koje su iznijele stranke u sporu. Obrazloženje stoga može biti implicitno pod uvjetom da se njime omogućuje zainteresiranim osobama da saznaju razloge zbog kojih Opći sud nije prihvatio njihove argumente, a Sudu da raspolaže dostatnim elementima za izvršavanje svojeg nadzora (vidjeti osobito presude od 2. travnja 2009., Bouygues i Bouygues Télécom/Komisija, C-431/07 P, EU:C:2009:223, t. 42., kao i od 22. svibnja 2014., Armando Álvarez/Komisija, C-36/12 P, EU:C:2014:349, t. 31.).

43 Međutim, Opći je sud u predmetnom slučaju, u točkama 180. do 185. i 192. do 196. pobijane presude, ispitao i odbio argumente žalitelja o povredama u Austriji povezanima s tim različitim sastancima. Opći sud je u pogledu svake od njih uputio na relevantne dokaze i spornu odluku, nakon čega je odbio žaliteljevu argumentaciju kao neosnovanu. Opći sud time je obrazložio pobijanu presudu.

44 Slijedom navedenog, žaliteljeve argumente spomenute u točki 42. ove presude treba odbiti.

45 Što se tiče sastanka od 15. listopada 1997., treba nadalje odbiti žaliteljev argument da se Opći sud oslonio na razloge koji nisu bili uključeni u obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama. Naime, treba utvrditi da se Opći sud u točki 194. pobijane presude oslonio na razloge iznesene u točkama 295. i 307. sporne odluke. Međutim, žalitelj se pred Općim sudom nije pozvao na neusklađenost između te odluke i obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u tom pogledu. On stoga ne može, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi (vidjeti osobito presudu od 22. listopada 2015., AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, t. 54.), istaknuti takav argument u fazi žalbe pred Sudom.

46 Kao treće, što se tiče sastanaka od 30. travnja i 18. lipnja 1998., treba istaknuti da je Opći sud u točki 199. pobijane presude utvrdio da ni jedan dokaz koji je Komisija iznijela ne dokazuje sudjelovanje žalitelja u povredi. Međutim, u točki 203. spomenute presude, Opći je sud jasno utvrdio da je u izostanku javnog distanciranja žalitelja i s obzirom na to da su se protutržišni učinci sporazuma od 15. listopada 1997. nastavili tijekom sljedeće godine, Komisija mogla smatrati da žalitelj nije prestao sudjelovati u povredi tijekom 1998. Postupivši na taj način, Opći sud poštovao je obvezu obrazlaganja i time omogućio strankama da osporavaju njegovo rasuđivanje i Sudu da izvrši svoj nadzor u okviru žalbenog postupka te nije počinio pogrešku koja se tiče prava pri izvođenju dokaza.

47 U vezi s potonjim treba naime istaknuti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, zaključak o postojanju protutržišnog djelovanja ili sporazuma mora se, u većini slučajeva, izvesti iz određenog broja podudarnosti i indicija koje, promatrane kao cjelina, mogu tvoriti dokaz povrede pravilâ tržišnog natjecanja, u nedostatku drugog dosljednog objašnjenja. Osobito kad je riječ o povredi koja je trajala više godina, činjenica da nije podnesen izravan dokaz o sudjelovanju društva u povredi tijekom određenog razdoblja ne sprečava zaključak da je on u njoj sudjelovao također tijekom tog razdoblja, pod uvjetom da se temelji na objektivnim i dosljednim indicijama, pri čemu se izostanak javnog distanciranja tog društva može uzeti u obzir u tom smislu (vidjeti u tom smislu presudu od 17. rujna 2015., Total Marketing Services/Komisija, C-634/13 P, EU:C:2015:614, t. 26. do 28. i navedenu sudsku praksu).

48 Opći sud također nije postupio proturječno i nije povrijedio obvezu obrazlaganja time što je smatrao da se izjava društva Masco, iako sama po sebi ne dokazuje sudjelovanje žalitelja u razmjenama informacija tijekom 1998., opravdano mogla uzeti u obzir, zajedno s ostalim elementima, u okviru skupa dosljednih indicija opisanih u točki 203. pobijane presude radi dokazivanja da društvo Villeroy & Boch Austrija u 1998. nije prekinulo svoje sudjelovanje u nezakonitim djelovanjima.

49 Naposljetku, žaliteljeve argumente treba odbaciti kao nedopuštene u dijelu u kojem dovode u pitanje ocjenu činjeničnog stanja i dokaznih elemenata koju je proveo Opći sud. Naime, u skladu s njegovom ustaljenom sudskom praksom, Sud u okviru žalbenog postupka načelno ne može ispitivati ocjenu činjeničnih elemenata koju je proveo Opći sud. Naime, kao što proizlazi iz članka 256. UFEU-a i članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije, žalba je ograničena na pravna pitanja. Opći sud stoga je jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenu relevantnih činjenica, kao i za ispitivanje dokaznih elemenata, osim u slučaju njihova iskrivljavanja (vidjeti u tom smislu presudu od 2. listopada 2003., Salzgitter/Komisija, C-182/99 P, EU:C:2003:526, t. 43. i navedenu sudsku praksu).

50 Kao četvrto, kada je riječ o sastancima održanim tijekom 1999., valja utvrditi, kao što to jasno proizlazi iz točke 206. pobijane presude, da se Komisija oslonila ne samo na zahtjev društva Ideal Standard za primjenu pokajničkog programa nego i na rukom pisano izvješće sa sastanka od 6. rujna 1999., koje je

sastavio predstavnik tog društva istog dana kada je održan protupravni sastanak. Protivno onome što tvrdi žalitelj, uz takav dokaz, koji nije nastao kada je to društvo podnijelo svoj zahtjev za primjenu pokajničkog programa na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002., nego u vrijeme povrede, kao što je to Opći sud istaknuo u točki 207. pobijane presude, nisu potrebni drugi dosljedni dokazi. Stoga spomenuti argument treba odbiti kao neosnovan.

51 Kao peto, što se tiče sastanka ASI-ja od 12. i 13. listopada 2000., treba utvrditi da se argumenti žalitelja temelje na pogrešnom shvaćanju točke 214. pobijane presude. Naime, protivno tvrdnjama žalitelja, Opći sud nije se oslonio na izvješće s tog sastanka kako bi utvrdio da su nezakonite rasprave vođene u 1999. proizvodile učinke tijekom 2000. Osim toga, tim se argumentima u biti nastoji dovesti u pitanje ocjena dokaza koju je proveo Opći sud, pri čemu nije dokazano njihovo iskrivljavanje. Slijedom navedenog i uzimajući u obzir sudsku prasku navedenu u točki 49. ove presude, spomenuti argumenti su nedopušteni.

52 Kao šesto, što se tiče 2001. godine, argument žalitelja također se temelji na pogrešnom shvaćanju pobijane presude i stoga ga treba odbiti. Naime, iz točaka 215. do 218. te presude jasno proizlazi da Opći sud svoje utvrđenje da je žalitelj sudjelovao u nezakonitim raspravama vođenim u 2001. nije utemeljio na tome da su rasprave vođene tijekom 2000. nastavile proizvoditi učinke u sljedećoj godini. Naime, u točkama 215. do 217. spomenute presude Opći sud oslonio se na činjenicu da je to društvo sudjelovalo u nekoliko sastanaka u 2001. tijekom kojih su se sudionici sporazumjeli o datumu kada će cjenici biti poslani trgovcima na veliko i o datumu povećanja cijena, kao i o koordinaciji tih sastanaka s drugim sastancima održanim tijekom 2000. i 2001., na kojima spomenuto društvo nije sudjelovalo, ali na kojima su članovi ASI-ja razgovarali o povećanju cijena počevši od 1. siječnja 2002.

53 Kao sedmo, što se tiče argumenta žalitelja koji se temelji na nedostatku u obrazloženju pobijane presude jer Opći sud nije uzeo u obzir njegove navode koji se odnose na 2002. i 2003., dovoljno je utvrditi da je Opći sud u točkama 219. do 226. pobijane presude u vezi sa svakim pojedinim sastankom uputio na relevantne dokaze i spornu odluku, nakon čega je odbio žaliteljevu argumentaciju kao neosnovanu. Uzimajući u obzir sudsku praksu navedenu u točki 42. ove presude, Opći sud nije bio dužan odgovoriti na sve navode žalitelja. Spomenute argumente stoga treba odbiti.

54 Naposljetku, što se tiče argumenata žalitelja u vezi sa sastankom od 22. siječnja 2004., treba utvrditi da on nastoji dovesti u pitanje ocjenu dokaza koju je proveo Opći sud, pri čemu se međutim nije pozvao na njihovo iskrivljavanje. Slijedom navedenog i uzimajući u obzir sudsku prasku navedenu u točki 49. ove presude, ti argumenti su nedopušteni

55 Iz prethodno navedenoga proizlazi da prvi žalbeni razlog treba odbaciti kao djelomično nedopušten i odbiti kao djelomično neosnovan.

Drugi žalbeni razlog, koji se odnosi na postojanje jedinstvene i trajne povrede

Argumentacija stranaka

56 Žalitelj drugim žalbenim razlogom tvrdi, kao prvo, da pravni pojam jedinstvene, složene i trajne povrede kao takav nije spojiv s člankom 101. UFEU-a i člankom 53. Sporazuma o EGP-u pa se stoga ne može primijeniti. Naime, taj pojam nema nikakvu pravnu osnovu u pravu Unije. Osim toga, žalitelj tvrdi da je pobijana presuda nedovoljno obrazložena s obzirom na to da Opći sud nije odgovorio na njegove argumente u tom smislu.

57 Kao drugo, žalitelj podredno smatra da pretpostavke za priznavanje postojanja jedinstvene povrede nisu bile ispunjene u predmetnom slučaju s obzirom na to da Komisija nije odredila mjerodavno tržište i da nije dokazano postojanje odnosa komplementarnosti između različitih postupanja koja se stavljaju na teret.

58 Kao treće, žalitelj smatra da u svakom slučaju zbog postojanja djelomičnih poništenja sporne odluke u pogledu određenih država članica u presudama od 16. runa 2013., Wabco Europe i dr./Komisija (T 380/10, EU:T:2013:449), od 16. rujna 2013., Keramag Keramische Werke i dr./Komisija (T-379/10 i T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457), kao i od 16. rujna 2013., Duravit i dr./Komisija (T-364/10, neobjavljena, EU:T:2013:477), i činjenice da je moguće da određeni poduzetnici nisu znali za čitavu povredu ne može postojati sveobuhvatna povreda utvrđena u toj odluci.

59 Komisija smatra da drugi žalbeni razlog treba odbiti.

Ocjena Suda

60 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, povreda članka 101. stavka 1. UEZ-a može biti posljedica ne samo izdvojenog djela već također niza djêla ili trajnog ponašanja, čak i ako jedan ili više elemenata tog niza djêla ili tog trajnog ponašanja može isto tako sam po sebi i zasebno predstavljati povredu navedene odredbe. U skladu s tim, ako su različita djela dio „sveobuhvatnog plana” zbog njihova istovjetnog cilja kojim se narušava tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, Komisija može pripisati odgovornost za ta djela na temelju sudjelovanja u čitavoj povredi (vidjeti u tom smislu presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 156. kao i navedenu sudsku praksu).

61 Poduzetnik koji je sudjelovao u takvoj jedinstvenoj i složenoj povredi vlastitim ponašanjem, koje je obuhvaćeno pojmom sporazuma ili usklađenog djelovanja s protutržišnim ciljem u smislu članka 101. stavka 1. UFEU-a i kojim se namjeravalo pridonijeti ostvarivanju povrede u cjelini, stoga može također biti odgovoran za ponašanje drugih poduzetnika u okviru iste povrede tijekom čitavog razdoblja svojeg sudjelovanja u navedenoj povredi. Takav slučaj postoji kad se utvrdi da je navedeni poduzetnik vlastitim ponašanjem namjeravao pridonijeti zajedničkim ciljevima svih sudionika i da je znao za protupravna ponašanja koja su planirali ili proveli drugi poduzetnici radi ostvarivanja istih ciljeva, ili da ih je mogao razumno predvidjeti i da je bio spreman snositi povezani rizik (vidjeti u tom smislu presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 157. kao i navedenu sudsku praksu).

62 Poduzetnik je tako mogao izravno sudjelovati u svim protutržišnim ponašanjima koja čine jedinstvenu i trajnu povredu, u kojem slučaju mu Komisija može pripisati odgovornost za sva ta ponašanja pa stoga i za čitavu tu povredu. Poduzetnik je također mogao izravno sudjelovati samo u jednom dijelu protutržišnih ponašanja koja čine trajnu i jedinstvenu povredu, ali pritom znati za sva druga protutržišna ponašanja koja su planirali ili proveli drugi sudionici u zabranjenom sporazumu radi ispunjavanja istih ciljeva ili ih je mogao razumno predvidjeti i bio spreman snositi povezani rizik. U takvom slučaju Komisija također može pripisati tom poduzetniku odgovornost za sva protutržišna ponašanja koja čine takvu povredu i, slijedom toga, za tu čitavu povredu (vidjeti presudu od 24. lipnja 2015., Fresh Del Monte Produce/Komisija i Komisija/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, t. 158. kao i navedenu sudsku praksu).

63 Osim toga, kako bi se različita postupanja okarakterizirala kao jedinstvena i trajna povreda, ne treba provjeriti dopunjuju li se ona međusobno, u smislu da je svrha svakog od njih suočavanje s jednom ili više posljedica uobičajenog odvijanja tržišnog natjecanja, i doprinose li međudjelovanjem postizanju niza protutržišnih učinaka koje njihovi autori žele postići u okviru sveobuhvatnog plana koji ima jedinstveni cilj. Međutim, pretpostavka jedinstvenog cilja znači da se mora provjeriti postoje li elementi svojstveni različitim ponašanjima koja čine dio povrede koji mogu upućivati na to da ponašanja koja su proveli drugi uključeni poduzetnici nemaju isti cilj ili isti protutržišni učinak i stoga nisu dio „sveobuhvatnog plana” zbog svojeg istovjetnog cilja kojim se narušava tržišno natjecanje u unutarnjem tržištu (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2013., Siemens i dr./Komisija, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:866, t. 247. i 248.).

64 Nadalje, iz sudske prakse Suda ne može se izvesti zaključak prema kojem se članak 101. stavak 1. UFEU-a odnosi isključivo na poduzetnike koji su aktivni na tržištu na koje se odnose ograničenja tržišnog natjecanja ili na tržištima koja su u odnosu na njega uzlazna, silazna ili su mu susjedna, ili na poduzetnike koji ograničavaju svoju samostalnost ponašanja na danom tržištu na temelju sporazuma ili usklađenog djelovanja. Naime, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se tekst članka 101. stavka 1. UFEU-a na općenit način odnosi na sve sporazume i usklađena djelovanja koji – bilo u horizontalnim bilo u vertikalnim odnosima – narušavaju tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, neovisno o tržištu na kojem su stranke aktivne i neovisno o tome da predmetni dogovori utječu samo na poslovno postupanje jedne od njih (vidjeti u tom smislu presudu od 22. listopada 2015., AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, t. 34. i 35. kao i navedenu sudsku praksu).

65 Uzimajući u obzir tu sudsku praksu, kao prvo treba odbiti argumente žalitelja prema kojima je pravni pojam jedinstvene, složene i trajne povrede nespojiv s člankom 101. UFEU-a i člankom 53. Sporazuma o EGP-u.

66 Kao drugo, treba utvrditi da je Opći sud, protivno tvrdnjama žalitelja, u dovoljnoj mjeri obrazložio tu presudu time što je podsjetio na spomenutu sudsku praksu u točkama 32. do 34., 41., 42. i 46. do 48. pobijane presude.

67 Kao treće, što se tiče žaliteljeva argumenta da pretpostavke za priznanje postojanja jedinstvene povrede u predmetnom slučaju nisu ispunjene jer Komisija nije odredila mjerodavno tržište, treba utvrditi, kao što je to Opći sud u točki 54. pobijane presude s pravom istaknuo, a žalitelj priznao, da okolnost da su tržišta u zemljopisnom i proizvodnom smislu obuhvaćena povredom različita u svakom slučaju ne sprječava da se utvrdi postojanje jedinstvene povrede. Slijedom navedenog, taj je argument u svakom slučaju bespredmetan.

68 Kao četvrto, Opći sud u točkama 63. do 71. pobijane presude nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da je Komisija u predmetnom slučaju mogla donijeti zaključak da je postojao jedinstveni cilj koji je upućivao na postojanje jedinstvene povrede. Naime, on je na temelju činjeničnih utvrđenja iznesenih u točkama 66., 69. i 71. pobijane presude u dovoljnoj mjeri dokazao da su različita ponašanja koja se stavljaju na teret imala isti cilj, odnosno da su svi proizvođači kupaonske opreme koordinirali svoje ponašanje u odnosu na trgovce na veliko. U tom pogledu treba istaknuti da, kao što to proizlazi iz spomenutih točaka 66., 69. i 71., pojam zajedničkog cilja, protivno onome što tvrdi žalitelj, nije određen općim upućivanjem na postojanje narušavanja tržišnog natjecanja na tržištima obuhvaćenim povredom, nego upućivanjem na različite objektivne elemente, kao što su središnja uloga koju su trgovci na veliko imali u distribucijskom lancu, karakteristike tog lanca, postojanje koordinacijskih tijela i udruženja za više proizvoda, sličnost provedbe tajnih dogovora i materijalna, zemljopisna i vremenska preklapanja predmetnih djelovanja.

69 Slijedom navedenog, nije potrebno dokazati da se djelovanja koja se stavljaju na teret međusobno dopunjuju. Naime, jedinstvena i trajna povreda može se pripisati poduzetnicima koji nisu konkurenti i ne zahtijeva sustavno razgraničavanje mjerodavnih tržišta. Žalitelj je, s jedne strane, odgovoran za izravno sudjelovanje u povredi koja se stavlja na teret, i, s druge strane, za neizravno sudjelovanje u istoj, s obzirom na to da je znao za sva protupravna ponašanja koja su planirali ili proveli drugi sudionici u predmetnom zabranjenom sporazumu radi ostvarivanja istih ciljeva, ili ih je mogao razumno predvidjeti i bio je spreman snositi povezani rizik. Općem sudu stoga se ne može prigovoriti jer je smatrao da Komisija nije počinila pogrešku time što je zaključila da u predmetnom slučaju postoji jedinstvena i trajna povreda.

70 Naposljetku, što se tiče argumentacije o djelomičnim poništenjima sporne odluke u okviru drugih predmeta povezanih s predmetnim zabranjenim sporazumom, treba podsjetiti da je ocjena dokaza u pogledu različitih nacionalnih tržišta u isključivoj nadležnosti Općeg suda. U mjeri u kojoj se tom argumentacijom nastoji osporiti postojanje jedinstvene, složene i trajne povrede, treba istaknuti da činjenica da je Opći sud djelomično poništio spornu odluku u dijelu u kojem se odnosi na

sudjelovanje u ustanovljenoj povredi određenih predmetnih poduzetnika na određenim tržištima u zemljopisnom smislu u određenim razdobljima nije dovoljna da bi se dovelo u pitanje utvrđenje Općeg suda u pogledu postojanja sveobuhvatnog plana koji obuhvaća tri podskupine proizvoda i šest predmetnih država članica te istovjetnog cilja kojim se narušava tržišno natjecanje. Ovisno o slučaju, takva djelomična poništenja mogu dovesti samo do smanjenja novčane kazne nametnute svakom od predmetnih poduzetnika, pod uvjetom da su mjerodavna tržišta u zemljopisnom smislu uzeta u obzir prilikom izračuna novčane kazne koja im je izrečena.

71 Slijedom navedenog, drugi žalbeni razlog valja odbiti kao djelomično bespredmetan i djelomično neosnovan.

Treći i četvrti žalbeni razlozi, koji se odnose na nadzor u okviru neograničene nadležnosti i proporcionalnost novčane kazne

Argumentacija stranaka

72 Žalitelj trećim žalbenim razlogom tvrdi da su zbog razloga pravne sigurnosti i radi jamčenja prava na pravično suđenje Opći sud i Sud u svakom predmetu koji se vodi pred njima u vezi s određivanjem novčane kazne ili periodičnog penala od strane Komisije dužni stvarno izvršiti nadzor u okviru neograničene nadležnosti koja im je dodijeljena na temelju članka 31. Uredbe br. 1/2003, osobito u okolnostima u kojima nijedno pravno pravilo ne predviđa usklađivanje sankcija i u kojima je Komisija primijenila tri različite metode za izračunavanje novčanih kazni za razdoblje od 1998. do 2006.

73 Međutim, Opći je sud u pobijanoj presudi, protivno zahtjevu žalitelja, izvršio samo nadzor zakonitosti određivanja iznosa novčane kazne.

74 Osim toga, žalitelj smatra da je Opći sud u predmetnom slučaju trebao smanjiti iznos novčane kazne s obzirom na težinu povrede, koja se odnosi samo na ograničen broj većinom malih država članica. U tom smislu nerazumljivo je zašto je Komisija sankcionirala postupanja koja se stavljaju na teret u predmetnom slučaju strože nego istovrsne zabranjene sporazume koji su obuhvaćali cjelokupno područje Europskoga gospodarskog prostora.

75 Osim toga, žalitelj prigovara činjenici da mu nije smanjen iznos novčane kazne zbog prekomjerne duljine upravnog postupka, koji je ukupno trajao gotovo šest godina.

76 Četvrtim žalbenim razlogom žalitelj tvrdi da je pobijanom presudom povrijeđeno načelo proporcionalnosti sadržano u članku 49. stavku 3. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, u skladu s kojim sankcija mora odražavati težinu povrede. Žalitelj u tom pogledu smatra da je Opći sud pri određivanju težine povrede dužan uzeti u obzir učinke predmetne povrede na tržištu, kao i prihod ostvaren na obuhvaćenim tržištima, što on nije učinio.

77 Opći sud također je trebao provjeriti je li iznos novčanih kazni određenih spornom odlukom proporcionalan u apsolutnom smislu, što nije slučaj jer je novčana kazna od 6,08 milijuna eura izrečena za prihod obuhvaćen zabranjenim sporazumom od oko 3,88 milijuna eura.

78 Žalitelj stoga od Suda zahtijeva da ispravi te nezakonite propuste Općeg suda i smanji iznos novčane kazne.

79 Komisija zahtijeva da se treći i četvrti žalbeni razlozi odbiju.

Ocjena Suda

80 Prema ustaljenoj sudskoj praksi nadzor nad zakonitosti uspostavljen člankom 263. UFEU-a podrazumijeva ovlast suda Unije da izvrši nadzor činjeničnih i pravnih elemenata pobijane odluke s obzirom na argumente koje je istaknuo tužitelj, kao i ovlast ocjene dokaza, poništenja te odluke i izmjene iznosa novčanih kazni (vidjeti presudu od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 53. kao i navedenu sudsku praksu).

81 Nadzor nad zakonitosti upotpunjen je neograničenom nadležnošću koja je sudu Unije priznata člankom 31. Uredbe br. 1/2003, sukladno članku 261. UFEU-a. Takva nadležnost omogućuje sudovima, osim pukog nadzora zakonitosti tih novčanih kazni, zamjenu ocjene Komisije vlastitom i stoga ukidanje, smanjenje ili povećanje izrečene novčane kazne ili periodičnog penala (vidjeti presudu od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 63. i navedenu sudsku praksu).

82 Kako bi u pogledu novčane kazne udovoljio zahtjevima nadzora neograničene nadležnosti u smislu članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, sud Unije dužan je u izvršavanju svojih ovlasti iz članaka 261. i 263. UFEU-a ispitati svaki pravni ili činjenični prigovor kojim se želi dokazati da iznos novčane kazne nije u skladu s težinom i trajanjem povrede (vidjeti presudu od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 75. kao i navedenu sudsku praksu).

83 Međutim, izvršavanje te neograničene nadležnosti ne znači da se nadzor provodi po službenoj dužnosti, a postupak pred sudovima Unije je kontradiktoran. Na tužitelju je načelno obveza isticanja tužbenih razloga protiv pobijane odluke i podnošenja dokaza u prilog tim razlozima (vidjeti presudu od 18. prosinca 2014, Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 76. kao i navedenu sudsku praksu).

84 S tim u vezi treba istaknuti da nepostojanje obveze nadzora cjelokupne pobijane odluke po službenoj dužnosti ne narušava načelo djelotvorne sudske zaštite. Naime, u kontekstu poštovanja tog načela nije nužno da Opći sud po službenoj dužnosti pristupi novom sveobuhvatnom preispitivanju spisa, iako jest dužan odgovoriti na istaknute tužbene razloge i izvršiti nadzor pravnih i činjeničnih elemenata (vidjeti presudu od 8. prosinca 2011. Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 66.).

85 Osim toga, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, Opći sud je jedini nadležan nadzirati način na koji je Komisija u svakom pojedinačnom slučaju ocijenila težinu nezakonitih ponašanja. Cilj nadzora koji Sud obavlja u žalbenom postupku je, s jedne strane, ispitati u kojoj je mjeri Opći sud na pravno ispravan način uzeo u obzir sve ključne čimbenike za ocjenu težine razmatranog ponašanja s obzirom na članak 101. UFEU-a i članak 23. Uredbe br. 1/2003 i, s druge strane, provjeriti je li Opći sud u dovoljnoj mjeri odgovorio na sve argumente koji su istaknuti u prilog zahtjevu za smanjenje iznosa novčane kazne. Težinu povrede prava tržišnog natjecanja Unije treba utvrditi s obzirom na mnogobrojne elemente, kao što su odvraćajući učinak novčanih kazni, posebne okolnosti predmeta i njegov kontekst, uključujući ponašanje svakog poduzetnika, ulogu koju je svaki od njih imao u uspostavljanju zabranjenog sporazuma, dobit koju su mogli ostvariti, njihovu veličinu i vrijednost robe obuhvaćene sporazumom kao i rizik koji povrede takve vrste predstavljaju za ciljeve Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 95., 99. i 100.).

86 Osim toga, nije na Sudu, kada odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe, da zbog pravičnosti zamijeni svojom ocjenom ocjenu Općeg suda koji je na temelju svoje neograničene nadležnosti odlučio o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog njihove povrede prava Unije. Stoga samo ako Sud ocijeni da je iznos sankcije ne samo neprimjeren nego i prekomjeran do te mjere da je neproporcionalan, može se utvrditi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava zbog neprimjerenosti iznosa novčane kazne (vidjeti osobito presudu od 30. svibnja 2013., Quinn Barlo i dr./Komisija, C-70/12 P, neobjavljena, EU:C:2013:351, t. 57. kao i navedenu sudsku praksu).

87 Treći i četvrti žalbeni razlog treba ispitati upravo s obzirom na tu sudsku praksu.

88 Međutim, iz spomenute sudske prakse jasno proizlazi, kao prvo, da se nadzor na temelju neograničene nadležnosti odnosi samo na izrečenu sankciju, a ne na cjelokupnu pobijanu odluku i, kao drugo, da ni neograničena nadležnost ni nadzor nad zakonitosti ne podrazumijevaju nadzor po službenoj dužnosti, što znači da se u okviru njih ne zahtijeva da Opći sud po službenoj dužnosti pristupi novom sveobuhvatnom preispitivanju spisa, neovisno o tužbenim razlozima koje je istaknuo tužitelj.

89 U predmetnom slučaju treba utvrditi da je Opći sud, počevši od točke 335. pobijane presude, zaista izvršio nadzor nad iznosom novčane kazne, odgovorio na različite argumente žalitelja i, u točkama 397. do 402. te presude, odlučio o zahtjevu za smanjenje novčane kazne, što znači da nije samo izvršio nadzor nad zakonitosti tog iznosa, protivno onome što tvrdi žalitelj. Opći sud u tom je pogledu osobito istaknuo, u točki 384. spomenute presude, da je koeficijent od 15% utvrđen u okviru koeficijenata za „težinu povrede" i „dodatni iznos" predstavljao najmanji iznos s obzirom na osobito tešku narav predmetne povrede, nakon čega je u točkama 397. do 401. te presude zaključio da ni jedan dokaz koji su žalitelji podnijeli u prvostupanjskom postupku ne opravdava smanjenje iznosa novčane kazne.

90 Što se konkretno tiče ispitivanja težine povrede koja se stavlja na teret, treba utvrditi da je Opći sud u točki 381. pobijane presude među ostalim uputio na točku 23. Smjernica iz 2006., u kojoj se navodi da su „horizontalni sporazumi o određivanju cijena, podjeli tržišta te ograničenju proizvodnje, koji su obično tajni, po svojoj naravi među najtežim oblicima ograničavanja tržišnog natjecanja. Sa stajališta politike tržišnog natjecanja, njih se kažnjava visokim novčanim kaznama. Stoga je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda u pravilu u gornjem dijelu tog raspona". Opći je sud u točki 383. spomenute presude iznio obrazloženje koje je Komisija navela u uvodnoj izjavi 1211. sporne odluke, u skladu s kojim je horizontalno usklađivanje cijena po samoj svoj naravi jedno od najštetnijih ograničenja tržišnog natjecanja, a povreda predstavlja jedinstvenu, trajnu i složenu povredu koja obuhvaća šest država članica i odnosi se na tri podskupine proizvoda, nakon čega je u točki 384. pobijane presude utvrdio da je predmetna povreda osobito teška i opravdava primjenu koeficijenta za težinu od 15% i, u točki 385. spomenute presude, da je žalitelj bio dio „središnje skupine poduzetnika" koji su proveli utvrđenu povredu.

91 Budući da je na taj način uzeo u obzir sve relevantne čimbenike za ocjenu težine povrede koja se stavlja na teret, pri čemu su horizontalno usklađivanje cijena i žaliteljevo sudjelovanje u tome uostalom dokazani, i s obzirom na to da je odgovorio na argumente žalitelja u vezi s tim, Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava i ispunio je svoju obvezu djelotvornog sudskog nadzora sporne odluke.

92 Što se tiče ocjene prekomjernog trajanja upravnog postupka, treba podsjetiti da iako Komisijina povreda načela poštovanja razumnog roka može opravdati poništenje odluke koju je donijela u upravnom postupku na temelju članaka 101. i 102. UFEU-a ako je istodobno dovela do povrede prava obrane dotičnog poduzetnika, takva povreda načela razumnog roka, ako je dokazana, ne može dovesti do smanjenja iznosa izrečene novčane kazne (vidjeti osobito presude od 9. lipnja 2016., CEPSA/Komisija, C-608/13 P, EU:C:2016:414, t. 61., i od 9. lipnja 2016., PROAS/Komisija, C-616/13 P, EU:C:2016:415, t. 74. kao i navedenu sudsku praksu). Međutim, u predmetnom slučaju nije sporno, kao što to proizlazi iz točke 75. ove presude, da žalitelj svojim argumentom da je Opći sud počinio pogrešku prilikom ocjene prekomjernosti trajanja upravnog postupka nastoji samo ishoditi smanjenje iznosa novčane kazne koja mu je izrečena.

93 Slijedom navedenog, taj argument treba odbiti kao bespredmetan, neovisno o njegovoj osnovanosti.

94 Naposljetku, što se tiče proporcionalnosti iznosa izrečene novčane kazne, žalitelj ne iznosi ni jedan argument kojim bi dokazao da je iznos izrečene sankcije neprimjeren ili prekomjeran. U tom smislu treba odbiti argument da je iznos novčane kazne od 6,08 milijuna eura neproporcionalan u odnosu na prihod obuhvaćen zabranjenim sporazumom u iznosu od 3,88 milijuna eura. Naime, u predmetnom je

slučaju nesporno da je iznos novčane kazne izrečene društvu Villeroy & Boch i njegovim društvima kćerima smanjen tako da ne prelazi 10% njihova ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini, sukladno članku 23. stavku 2. Uredbe br. 1/2003. Samim se tim ograničenjem osigurava da iznos te novčane kazne nije neproporcionalan u odnosu na veličinu poduzetnika određenu na temelju njegova ukupnog prihoda (vidjeti u tom smislu presudu od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 280. do 282.).

95 Treći i četvrti žalbeni razlog stoga treba odbiti kao djelomično bespredmetan i djelomično neosnovan.

96 Budući da ni jedan žalbeni razlog koji je istaknuo žalitelj nije prihvaćen, žalbu treba odbiti u cijelosti.

Troškovi

97 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima. U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da žalitelj nije uspio u postupku te s obzirom na to da je Komisija zatražila da on snosi troškove, treba mu naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) proglašava i presuđuje:

1) Žalba se odbija.

2) Društvu Villeroy & Boch Austria GmbH nalaže se snošenje troškova.

Potpisi